

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ :

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ — ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1934

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» — ΣΤΑΔΙΟΥ 46Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Τὸ Δεμαπενθίνερον

ΠΕΡΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ἑλλάς καὶ Πιραντέλλο

Μποροῦμε νὰ παρηγορηθοῦμε κάπως γιὰ τὸ βραβεῖο Νόμπελ δὲν ἐδόθηκε οὔτε φέτος στὸν Ἕλληνα ὑποψήφιω Κωστῆ Παλαμᾶ, ἀλλὰ στὸν Λουίτζι Πιραντέλλο. Ἐγὼ νὰ παρηγορηθοῦμε στὴν ἐθνικὴ μας φιλοτιμία. Γιατὶ καὶ ὁ Πιραντέλλο εἶναι . . . ἐλληνικῆς καταγωγῆς καὶ στὶς φλέβες του κυλάει ἐλληνικὸ αἷμα.

Μὴ χαμογελάτε. Ὁ Πιραντέλλο δὲν εἶναι Ἕλληνας κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο πού ὁ Μέγας Ναπολέων εἶναι . . . Μανιάτης. (Θὰ θυμᾶστε τὸν περίφημο στίχο : «Ὁ Κορσικανὸς ὁ ἔχων τὸν Ταῦγετον πατρίδα . . . ») Θέλω νὰ πῶ ὅτι ἡ ἐλληνικὴ του καταγωγὴ δὲν εἶναι χαλκευμένη, ἀλλὰ ἀληθινή — ὅσο ἀληθινή, τουλάχιστο, μπορεῖ νᾶναι ἡ διαβεβαίωση τοῦ ἴδιου τοῦ Πιραντέλλο, τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ, πού πρεσβεύει ὅτι ἀλήθεια δὲν ὑπάρχει. Γιατὶ — κι' αὐτοῦ θέλω νὰ κατολήξω — τὴν πληροφορία γιὰ τὴν ἐλληνικότητα τοῦ Πιραντέλλου τὴν ἔχω ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἴδιου τοῦ Πιραντέλλο.

Ἐχοντας κάνει τὴν προσωπικὴ του γνωριμία σ' ἓνα διεθνὲς συνέδριο ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων πού συνήλθε στὴν Πορτογαλία, καλλιέργησα ὕστερα τὴ γνωριμία αὐτὴ στὸ Παρίσι, ὅπου ὁ Πιραντέλλο ἔχει μονίμως ἐγκατασταθεῖ. Πήγαινα καὶ τὸν ἔβλεπα στὸ διαμέρισμα πού κρατᾶει στὴν ἀριστοκρατικὴ συνοικία τῆς Ἐτουᾶλ καὶ τὸν ἄκουα νὰ μοῦ μιλάει γιὰ τὸ φιλοσοφικὸ περιεχόμενον τοῦ ἔργου του, γιὰ τὸ θέατρο πού του ὀφείλει τόσα πολλὰ καὶ στὸ ὅποιο κι' αὐτὸς ὀφείλει τὴν παγκόσμια φήμη του, γιὰ τὴν ἐξέλιξη πού πρέπει νὰ πάρει, κατ' αὐτόν, ὁ κινηματογράφος γιὰ νὰ γίνῃ πραγματικὴ καὶ μεγάλη τέχνη καί, γενικά, γιὰ ὅ,τι μπορεῖ ν' ἀπασχολήσῃ τὴ σκέψη ἑνὸς ἀνθρώπου πού ζεῖ κυρίως με τὴ σκέψη καὶ γιὰ τὴ σκέψη.

Ἦταν σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς συνομιλίαις μας αὐτὲς πού μοῦ μίλησε γιὰ τὴν ἐλληνικὴ καταγωγὴ του. Τὸν εἶχα ρωτήσῃ ἂν εἶχε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ κατέβῃ μιὰ μέρα στὴν Ἑλλάδα, καὶ νὰ τί μοῦ εἶπε :

— Τὴν Ἑλλάδα τὴ φέρνω μέσα μου. Αὐτῆς τὸ πνεῦμα φωτίζει τὴ σκέψη μου καὶ πυρηγορεῖ τὴν ψυχὴ μου. Μπορῶ μάλιστα νὰ σᾶς πῶ ὅτι, χωρὶς νὰ ἔχω πάει, τὴν ξέρω. Εἶμαι ἀπὸ τὴ Σικελία, δηλαδὴ τὴ Μεγάλῃ Ἑλλάδα, καὶ ὑπάρχει ἀκόμα πολὺ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα στὴ Σικελία. Τὸ μέτρο, ἡ ἀρμονία καὶ ὁ ρυθμὸς ζοῦν ἀκόμα

σ' αὐτὴν... Ἐξ ἄλλου, συνέχισε χαμογελώντας, εἶμαι ὁ ἴδιος ἐγὼ ἐλληνικῆς καταγωγῆς. Ναί, ναί, μὴν ἐκπλήττεσθε, (ἔκανε βλέποντας τὴν ἐκπληξὴ ζωγραφισμένην στὴ μορφὴ μου,) τὸ οἰκογενειακὸ μου ὄνομα εἶναι Πυράγγελος. Τὸ Πιραντέλλο δὲν εἶναι παρὰ ἡ φωνητικὴ παραφθορά του : Πιραντζέλο, Πιραντέλλο . . .

Ὡς μιὰν ἀκόμα ἔνδειξη τῆς ἐλληνικότητός του, ὁ Πιραντέλλο μοῦ ἔφερε καὶ τὸ γεγονός ὅτι τὸ περίφημο ἔργο του «Ἐξή πρόσωπα σὲ ἀναζήτησιν ἑνὸς συγγραφέως», μετ' ὅποιο ἐγινε παγκόσμια γνωστὸς, τὸ συνέλαβε ὡς ἀρχαία τραγωδία.

— Ἐβαλα σ' αὐτό, μοῦ ἔλεγε, τὸν χορὸ, πού γεννήθηκε, καθὼς ξέρετε, στὴ Σικελία, μετ' ὅν Σησίχορο. Ὁ χορὸς τοῦ ἔργου μου εἶναι οἱ ἠθοποιοί. Κορυφαῖος τοῦ χοροῦ εἶναι ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου καὶ τὰ ἔξη πρόσωπα εἶναι τὰ πρόσωπα τῆς τραγωδίας. Αὐτὸ δὲν τὸ εἶδε κανεὶς ἀπὸ τοὺς σκηνοθέτες πού τὸ ἀνέβασαν στὶς διαφορὰς σκηνὰς τοῦ κόσμου, καὶ γι' αὐτό, στὸν πόθο μου νὰ ἰδῶ τὴν Ἑλλάδα, προστίθεται καὶ ὁ πόθος μου νὰ παρουσιάσω ἐγὼ ὁ ἴδιος στὸν τόπο τῆς τραγωδίας τὸ ἔργο μου σὰν ἀρχαία τραγωδία... Θὰ ἐνεφάνιζα, δηλαδὴ, τὰ ἔξη πρόσωπα με μᾶσκες, ἀκίνητες καὶ πού νὰ ἐκφράζον τὴν οὐσιώδη καθενὸς ὑπόστασιν : ἡ μάσκα τοῦ Πατέρα τὴν τύψη, τῆς Μητέρας τὸν πόνο, τῆς Κόρης τὴν ἐκδίκηση, τοῦ Γιοῦ τὴν περιφρόνησιν καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς . . .

Τὸ Ἐθνικὸν μας Θέατρο θὰ μποροῦσε νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν πόθο αὐτὸν τοῦ Πιραντέλλο. Δὲν διατείνεται ὅτι ζητᾶει μετ' ὅ φανάρι «ἐλληνικά» ἔργα γιὰ νὰ τ' ἀνεβάσῃ ; Ἴδου λοιπὸν γι' αὐτὸ μιὰ μοναδικὴ εὐκαιρία, ἀφοῦ καὶ τὸ «Ἐξή πρόσωπα σὲ ἀναζήτησιν ἑνὸς συγγραφέως» βασίζεται στὶς ἀρχαῖες ἐλληνικὰς τραγωδίας καὶ ὁ συγγραφεὺς του — καὶ τί συγγραφεὺς μάλιστα ! — εἶναι . . . Ἕλλην.

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ

Γύρω στὸ «Δὸν Κάρλο» τοῦ Σίλλερ

Δὲ νομίζω περιττό, μετ' ὅ εὐκαιρία τῆς διδασκαλίας τοῦ «Δὸν Κάρλου» στὸ Ἐθνικὸν Θέατρο, νὰ δώσω μιὰ πρόχειρη μετάφρασιν τοῦ προλόγου πού ἔγραψε ὁ Schiller, ὅταν, τὸ Μάρτην τοῦ 1785, δημοσίευσεν δοκιμαστικὰ στὸ πρῶτον τεῦχος τῆς «Rheinische Thalia» («Θάλειας τοῦ Ρήνου»), καὶ τὴν ἐξέδιδε ὁ ἴδιος, ἓνα μέρος τοῦ «Δὸν Κάρλου» στὴν ἀρχικὴν του μορφὴν.

Ὁ πρόλογος αὐτὸς δὲν ἔχει, βέβαια, γενικώτερον σημασίαν γιὰ τὸ ὅλον ἔργο, πού, καθὼς εἶναι